

فرهنگ جامع اصطلاحات فلسفی

دومیه

نگارخانه
فارسی - ایسی - انگلیسی - فارسی

شامل واژه‌ها و تعاریفات

فلسفی، عرفانی، کلامی، دینی و منطقی (غربی، اسلامی و شرقی)

همراه با معادل‌های به زبان

لاتینی، یونانی، فرانسوی، آلمانی، سانکریت و چینی

تألیف و تحقیق:

دکتر مهدی دهباشی

استاد دانشگاه اصفهان

سرشناسه: دهباشی، مهدی، ۱۳۲۰-

عنوان و نام پدیدآورنده: فرهنگ جامع اصطلاحات فلسفی دوسویه انگلیسی-فارسی/فارسی انگلیسی: شامل واژه و تعبيرات: فلسفی، عرفانی، منطقی، د کلامی و دینی (غربی، اسلامی، شرقی) همراه با معادل فرانسوی، آلمانی، لاتین، یونانی، چینی، سانسکریت و.../ مهدی دهباشی.

مشخصات نشر: ريسان، ایلام ۱۳۹۰

مشخصات ظاهري: ۱۲۸۰ ص.

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۹۲۱۵۷-۲-۰

وضعیت فهرست نویسی: براساس اطلاعات فیپا.

یادداشت: ۱. فلسفه- واژه نامه ها- انگلیسی. ۲. فلسفه- واژه نامه ها- فارسی.

شناسه افزوده: الف- عنوان

رده بندی کنگره: ۵ ف ۹ د ۵ / ۵۷ / ۵۷ BF

رده بندی دیویی: ۲۹۷/۹۹

نشر ريسان

فرهنگ جامع اصطلاحات فلسفی

تالیف: دکتر مهدی دهباشی

ویراستار: علیرضا فرجی

چاپ و لیتوگرافی: بهمن

شمارگان: ۱۰۰۰

نوبت چاپ: اول ۱۳۹۰

صفحه آرا و طراح جلد: محمد علی نریمانی

WWW.RISMANPUB.COM

INFO@RISMANPUB.COM

مرکز پخش تهران: پخش کتاب حدیث - تلفکس ۶۶۹۷۸۵۱۸

پخش شهرستان - ایلام، کتاب ققنوس ۰۹۱۸۱۴۱۳۴۰۴

پیش گفتار

گسترش ارتباطات فرهنگی، علمی، فلسفی و دینی اقتضاء می کند تا فرهنگ ها و تمدن ها به زبان یکدیگر آشنایی بیشتری داشته باشند تا در پرتو آن تفاهم میان فرهنگ ها، تمدن ها و ادیان بیش از گذشته مورد توجه قرار گیرد و از این رهگذر راه برای تحول علوم و معارف بشری هموار گردد. از جمله معارف و علوم که عظمت و سربلندی فرهنگ و تمدن یک کشور را به جهانیان معرفی می کند اندیشه های فلسفی جهان شمولی است که یکی از مهمترین عوامل بقاء و تداوم حیات یک تمدن را بر فرا زمان تضمین می کند و نام و فکر اندیشمندان خود را در طول تاریخ معرفی کرده و برای همیشه آنها را زنده نگهداشته و جاودان می نماید.

با عنایت به این جهات نویسنده از دیرباز در این فکر بود تا بتواند در پرتو تدوین فرهنگی جامع و درخور مترجمان و محققان که شامل اصطلاحات علوم عقلی و نقلی با محوریت فلسفه، عرفان، کلام، دین و منطق باشد در تقریب فرهنگ ها از طریق آشنایی با اصطلاحات این علوم در جهت توسعه تفکر آزاد و هم اندیشی فرهیختگان مکاتب مختلف در این حوزه های فکری، قدمی ولو ناچیز فرایش نهد تا برای مترجمان این رشته های علمی، فرهنگی جامع تدوین گردد به گونه ای که محققان و مترجمان در گزینش واژه ها و معانی آنها در تنگناهای لفظی و معانی محدود، قرار نگیرند. نویسنده بر این اساس بیش از بیست سال به طور متناوب به مطالعه و تحقیق در باره واژه های علوم فوق و واژه نامه های نویسندگان و مترجمان معروف پرداخت و در پی آن واژه هایی که در هر کتاب، موسوعه و دائرة المعارف، مناسب این هدف می یافت با گزینه سنجی و در نظر گرفتن اولویت ها و جهات مختلف گزینش می کرد تا سرانجام پس از طی طریق و سلوک در این راه پر نشیب و فراز در تدوین این فرهنگ دوسویه توفیق یافت و آرزوی دانشجویان و دانش پژوهان به ثمر نشست.

از جمله ویژگیهای این فرهنگ را می توان جامعیت آن دانست که علاوه بر ذکر مترادف های یک واژه به ترتیب اولویت در فارسی و انگلیسی، معادل هایی نیز به زبان های عربی، لاتین، یونانی،

فرانسوی، آلمانی، هندی، چینی، ژاپنی و سانسکریت و ... همراه با آن واژه‌ها آورده شده است تا مترجمان و محققان با در نظر گرفتن سیاق جملات و متون در گزینش واژه‌ها در تنگنا قرار نگیرند. علاوه بر این، واژه‌های فلسفی، عرفانی، کلامی، دینی و منطقی که در مکاتب و متون مختلف فلسفی اسلامی، غربی، هندی، چینی، ژاپنی و سانسکریت آمده و اغلب مورد استناد فلاسفه اخیر غربی قرار گرفته، بعضاً همراه با ریشه‌ی یونانی، لاتینی و سانسکریت در این فرهنگ آورده شده است.

از دیگر ویژگی‌های این فرهنگ تنوع معانی یک اصطلاح را می‌توان نام برد که از نظر فلاسفه‌ی مختلف در طول تاریخ فلسفه مورد توجه قرار گرفته که اغلب این واژه‌ها در تعبیرات و برداشت بعضی از فلاسفه کسوت معنایی خاص به خود گرفته است به گونه‌یی که با تعاریفات گذشتگان کاملاً متفاوت می‌نماید. به عبارتی سعی شده تا طور معانی و تعبیرات در بعضی واژه‌های کلیدی برای خوانندگان روشن و نظر اختلافی بعضی از فلاسفه و واضع آنها در این مورد مشخص گردد. در صورتی که واژه‌ها و اصطلاحاتی چند با حرف تعریف (the) شروع شود حرف تعریف بعد از واژه و گاهی در پایان عبارت در پرانتز () آورده شده است.

بسیاری از اصطلاحات فلسفی، عرفانی، دینی و منطقی که توسط فلاسفه، عرفا منطقیان و علمای دینی در حوزه‌ها و مکاتب و متون اسلامی بکار رفته با توجه به مستندات معتبر به انگلیسی برگردانده شده است که به ندرت در فرهنگ‌های رایج آمده است. از آنجا که نویسنده به تنهایی به تدوین این مهم پرداخته در برخورد با کاستیها و سقطات، پیشنهاد‌های اصلاحی و انتقادات سازنده از طرف فرهیختگان و اندیشمندان با رقة نوید بخشی در جهت ارائه مرجع بهتر این فرهنگ در چاپ‌های بعدی خواهد بود. عمده مآخذی که اغلب در تدوین این فرهنگ منظور نظر و مرجع نویسنده بوده در فهرست منابع قابل ملاحظه است. امید است نویسنده با یاری پروردگار در آینده نزدیک توفیق یابد فرهنگ‌های اصطلاحات خاص هریک از علوم اسلامی که در شرف تدوین است را در اختیار علاقمندان قرار دهد.

مهدی دهباشی

فروردین ۱۳۹۰

علائم اختصاری

A- Anglosaxon C - Chinese f- French

Ge - German G - Greek L - Latin

S - Sanskrit

- 1- Dictionary of Philosophy, edited by Dagobert D. Runes, Littlefield, Adams & Co. Totowa, New Jersey, 1976.
- 2- A Dictionary of Philosophy, New edition, A.R. Lacey. London, 1996.
- 3- The Metaphysics of Avicenna (Ibn Sina, Parviz Morewedge., New York, Columbia University Press, 1973.
- 4- Shi'ite Anthology, Edited and Translated by William C. Chittick, Muhammadi Trust, London, 1980.
- 5- The Wisdom of the Prophets (Fusus al-Hikam), Translated by Angela Culme-Seymour Beshara Design Center, 1975.
- 6- The Philosophy of Mulla Sadra, Fazlur Rahman, State University of New York Press, Albany, 1975.
- 7- The Man of Light in Iranian Sufism, Henry Corbin, Translated from the French by, Nancy Pearson, Shahbraz, Boulder & London 1978.
- 8- Journey of the Lord of Power, Ibn, 'Arabi, A Sufi Manual on Retreat by Muhyiddin ibn 'Arabi Translated by Rabia 8-Teri, Immertraditions International Ltd. New York, 1981. Terri Harris, Innertraditions International Ltd. New York, 1981 .
- 9- Encyclopedia of Philosophy, Paul Edwards, Editor in Chief. Volumes 1-8, New York, London, Collier Macmillan Publishers, 1972.
- 10- Conception and Belief in Sadra al-Din Shirazi, Introduction, Translation, and Commentary by Lameer, Iranian Institute of Philosophy, 2006.
- 11- Ghazali's Theory of Virtue, Mohamed Ahmed Sherif, State University of New York Press, Albany, 1975.
- 12- Averroes' Three Short Commentaries on Aristotle's "Topics", "Rhetoric,"

and "Poetic", Edited and Translated by Charles E. Butterworth , State University of New York Press, Albany, 1977.

13- Essays on Islamic Philosophy and Science, Edited by George F. Hourani, State University of New York Press, Albany, 1975.

14- History of Islamic Philosophy, Part I&2, Edited by Seyyed Hossein Nasr and Oliver Leaman, Arayeh Cultural Ins. Tehran, Iran, 1375.

15- Islam, Second Edition, Fazlur Rahman, University of Chicago Press, Chicago and London, 1979.

16- A History of Philosophy, Volumes 1-9 (Parts 1&2), Frederich Copleston, S.J., Image Books, New York 1977.

17- A History of Western Philosophy, W.T. Jones, 5 Volumes, Harcourt Brace Jovanovich, Inc. New York, 1975.

18- Sufi Essays, Seyyed Hossein Nasr, Schocken Books.

19- The Metaphysics of Sabzavari, Translated From the Arabic by Mehdi Mohaghegh and Toshihiko Izutsu, Carvan Books, Delmar, New York, 1977.

ب. منابع عربی و فارسی

۱- موسوعة مصطلحات جامع العلوم، الملقب بدستور العلماء، احمد نوری، مكتبة لبنان ناشرون، ۱۹۹۷.

۲- فرهنگ اصطلاحات عرفان اسلامی، فارسی انگلیسی / انگلیسی - فارسی، گروهی از پژوهشگران، ویراستار، سید محمود موسوی. با مقدمه و اصلاحات سید حسین نصر، دفتر پژوهش و نشر سهروردی، تهران، ۱۳۸۲.

۳- فرهنگ اصطلاحات فلسفه، انگلیسی - فارسی، گردآوری و تالیف: پرویز بابایی، موسسه انتشارات نگاه، تهران ۱۳۸۶.

۴- موسوعة مصطلحات صدرالدین شیرازی، الجزء الاول - الجزء الثاني، الدكتور سمیع دغیم، ذوی القربی، قم، ۱۴۲۸.

۵- پژوهشی تطبیقی در هستی شناسی و شناخت شناسی ملاصدرا و وایتهد، فیلسوفان مشهور فلسفه

- پویشی شرق و غرب، تحقیق، نقد، بررسی و مقایسه، مهدی دهباشی، نشر علم، تهران، ۱۳۸۶.
- ۶- نظریه شناخت رودریک جیزلم، ترجمه، مهدی دهباشی، انتشارات حکمت، تهران، ۱۳۷۸.
- ۷- معرفت و معنویت، دکتر سید حسین نصر. ترجمه دکتر انشاء الله رحمتی، چاپ سوم، تهران، ۱۳۸۵.
- ۸- افسون زدگی جدید، هویت چهل تکه و تفکر سیار، داریوش شایگان. ترجمه فاطمه ولیانی، چاپ سوم، ۱۳۸۱، نشر پژوهش فرزانه، تهران، ۱۳۸۱.
- ۹- واژه نامه فلسفی، فارسی، عربی، انگلیسی، فرانسه، پهلوی، یونانی، لاتین، گردآورنده: سهیل افغان، انتشارات حکمت، تهران، ۱۴۰۴ ه. ق.
- ۱۰- فرهنگ اصطلاحات فلسفه و علوم اجتماعی. انگلیسی - فارسی، گردآوری و تدوین ماری بریجانیان، ویراسته: بهاء الدین خرمشاهی، پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی.
- ۱۱- تاریخ فلسفه. فردریک کاپلستون، ج ۱، از دکارت تا لایب نیتس، ترجمه غلامرضا اعوانی، انتشارات ۱۲- سروش و شرکت انتشارات علمی و فرهنگی. تهران. ۱۳۸۰.
- ۱۳- تاریخ فلسفه، فردریک کاپلستون، ج ۷، از فیثته تا سقراط، ترجمه داریوش آشوری. شرکت انتشارات علمی و فرهنگی و انتشارات سروش. تهران. ۱۳۶۷.
- ۱۴- تاریخ فلسفه. ج ۸، از بنتام تا راسل، ترجمه بهاء الدین خرمشاهی، شرکت انتشارات علمی و فرهنگی و انتشارات سروش، تهران، ۱۳۷۰.
- ۱۵- نقد قوه حکم. ترجمه عبدالکریم رشیدیان، نشر نی، تهران، ۱۳۸۱.
- ۱۶- فیلسوفان انگلیسی. از هابز تا هیوم، نوشته فردریک کاپلستون. ترجمه امیر جلال الدین اعلم، سروش، انتشارات صدا و سیما، جمهوری اسلامی ایران، تهران، ۱۳۶۲.
- ۱۷- تاریخ فلسفه، ج ۱، ق ۱ و ۲. فردریک کاپلستون، ترجمه سید جلال الدین مجتبري، مرکز انتشارات علمی و فرهنگی، ۱۳۶۲.
- ۱۸- فی الالهیات بالمعنی الاخص من کتاب شرح غررالفرائد یا شرح منظومه حکمت، حاج ملاهادی سبزواری. به اهتمام دکتر مهدی محقق، انتشارات دانشگاه تهران، تهران. ۱۳۶۸.
- ۱۹- فلسفه کانت، اشتفان کورنر. ترجمه عزت الله فولادوند، شرکت سهامی انتشارات خوارزمی، تهران، ۱۳۶۷.
- ۲۰- فرهنگ اصطلاحات دینی و عرفانی، فارسی به انگلیسی انگلیسی به فارسی، دکتر عبدالرحیم گواهی، دفتر نشر فرهنگ اسلامی، تهران، ۱۳۷۴.